

FGU

Undervisningsvejledning for
kommunikation og medier

Indhold

1. Indledning	2
2. Identitet og formål	2
3. Faglige mål	4
3.1 Undervisning på introducerende niveau	6
3.2 Viden, færdigheder og kompetencer	7
4. Undervisnings- og arbejdsformer	20
5. Undervisningseksempler	24

1. Indledning

Denne vejledning udfolder, forklarer og eksemplificerer nogle af bestemmelserne i FGU-fagbilaget for kommunikation og medier, men vejledningen indfører ikke nye bindende krav. Vejledningen udfolder udvalgte dele af det faglige temas identitet og formål, faglige mål samt undervisnings- og arbejdsmetoder.

Desuden findes der følgende vejledninger, der uddyber og eksemplificerer fagbilaget:

- *Prøvevejledning* med en uddybende beskrivelse af prøveafholdelse i faget. Prøvevejledningen findes på Undervisningsministeriets hjemmeside (www.uvm.dk/fgu)
- *Vejledning om didaktiske principper på FGU*, som indeholder en uddybende beskrivelse af de didaktiske principper i FGU. Vejledningen findes på EMU'en (www.emu.dk/fgu)
- *FGU – undervisningseksempler*. Det er eksempler på undervisningspraksis i FGU, som er i overensstemmelse med de didaktiske principper. Eksemplerne er tænkt som inspiration til indhold, form og niveau, og de skal naturligvis tilpasses de konkrete fag/faglige temaer, elevgruppen m.m. Eksemplerne findes på EMU'en (www.emu.dk/fgu)

Alle bindende bestemmelser for undervisningen og prøverne i FGU, findes i FGU-indholdsloven og FGU-indholdsbekendtgørelsen, herunder læreplanerne og fagbilagene for FGU.

2. Identitet og formål

I FGU udgøres identiteten af kommunikation og medier af det felt af beskæftigelsesområder, som findes inden for det faglige område og de dertil hørende faglige discipliner. Til identiteten knytter der sig faglig stolthed over håndværksmæssig dygtighed og kendskab til faglige metoder. Identiteten er desuden knyttet til betydningen af at levere færdige produkter eller ydelser til en aftagers tilfredshed.

FGU opbygger den faglige identitet hos eleven gennem autentiske læringsmiljøer, hvor identiteten af kommunikation og medier kommer til udtryk gennem relevant udstyr, værktøj og beklædning samt relevante arbejdsopgaver.

Formålet med det faglige tema kommunikation og medier er, at eleven:

- Udvikler viden, færdigheder og kompetencer, så eleven kan nå de fastsatte mål for det faglige tema
- Bliver motiveret til at lære mere

- Får forudsætninger for at kunne træffe uddannelses- og beskæftigelsesvalg på et kvalificeret grundlag
- Opnår en alsidig udvikling og dannelse, så eleven kan begå sig i samfundet.

Kommunikation og medier består af en række fagområder, der findes som tilsvarende beskæftigelsesområder i erhvervslivet og/eller er repræsenteret i uddannelsessystemet som erhvervsuddannelser. Det er bl.a uddannelserne til fotograf, mediegrafiker, web-integrator, frontline pc-supporter, frontline radio-tv-supporter, grafisk tekniker, teknisk designer og dronepilot, film- og tv-produktionsuddannelsen og data- og kommunikationsuddannelsen samt uddannelserne i digital media, animation og 3-d-print – og i et fremtidsperspektiv kan der desuden være tale om nye uddannelser baseret på nye teknologier.

Det faglige tema er således meget bredt, mens de enkelte fagområder har hver deres identitet og benytter udstyr og arbejdsmetoder, som er specifikke for deres fagområde.

Fælles for fagområderne er, at eleven opnår kendskab til og erfaring med fagets teknikker, udstyr og processer og bliver i stand til at udføre opgaver inden for faget. Undervisningen er fagligt funderet i et professionelt værkstedsmiljø, og der anvendes værktøjer, udstyr og materialer, som svarer til dem, der anvendes i erhvervet.

Eksempel fra et fotoværksted: Eleven lærer at arbejde med et digitalt spejlreflekskamera, kan benytte alle de væsentligste kamerafunktioner og kender disses betydning for det færdige billede. Eleven lærer at arbejde i et fotostudie, at betjene et professionelt flashanlæg og at foretage lyssætning i forbindelse med forskellige opgavetyper. Desuden lærer eleven om omgang og kommunikation med modeller, når der er tale om opgaver, som involverer personer. Eleven lærer også at arbejde uden for studiet og opnår en bevidsthed om egenskaberne ved locations og disses betydning for fotograferingen.

Inden for de fagområder, hvor det fagligt giver mening, sker en væsentlig del af læringen gennem kreative processer. Med den kreative og skabende indfaldsvinkel styrkes elevens motivation, og den medvirker dermed til tilegnelsen af fagets tekniske og håndværksmæssige elementer.

Ved at arbejde med et interessebaseret fag og opleve at lykkes med at lære og med at mestre et fag gennem mange små skridt kan eleven få mod på fortsat uddannelse eller blive i stand til at få job. Men vejen efter FGU behøver ikke at ligge i direkte forlængelse af det faglige tema. Det vigtige er, at eleven udvikler sig: Succesoplevelser giver mod på livet. Desuden kan sammentænkningen af almene fag og værkstedsfag bidrage til, at eleven når i mål med de skolefag, som tidligere har været en udfordring.

For nogle elever er ønsker og planer for fremtiden dog nært forbundet med fagområdet, og de elever kan på værkstedet dygtiggøre sig med henblik på videre uddannelse inden for faget. Gennem undervisningens og værkstedsarbejdets faglige bredde får eleverne indblik i fagets mange facetter og kan opnå erfaringer, som giver afklaring med hensyn til fremtidsønsker. I værkstedsundervisningen får eleverne desuden en grundig orientering om uddannelsesmuligheder inden for selve fagområdet og inden for det faglige tema generelt.

Eksempel fra et fotoværksted: Som nævnt i eksemplet ovenfor opnår en elev på et fotoværksted en solid grundlæggende viden om fagets udstyr og arbejdsmetoder. Dette understøtter, at eleven kan søge optagelse på eksempelvis grundforløb 2 på fotografuddannelsen, som er en uddannelse med adgangsbegrænsning, og som kun optager ansøgere, som har en praktikplads, eller som med deres ansøgning kan vise et solidt fagligt niveau og en stor motivation.

Viden og kundskaber inden for kommunikation og medier er med til at udvikle og styrke elevens teoretiske, analytiske og praktiske evner og bidrager dermed til elevens almindelige og uddannelsesparathed. Eleven på et film-/tv-værksted får indsigt i, hvordan film, tv og nyere medier produceres, og hvilken rolle medierne spiller i vores samfund. Eleven lærer også medierne at kende som redskaber til kommunikation på tværs af tid og rum og med hver deres særkende og udtryksformer. Når eleven desuden bidrager med sin naturlige nysgerrighed og lærer sig selv at kende som mediebruger, skabes der grundlag for, at eleven kan udtrykke sig selvstændigt og nuanceret i faget og udvikle sig som aktiv, kreativ og reflekterende deltager i mediesamfundet.

3. Faglige mål

Af fagbilaget for kommunikation og medier fremgår de læringsmål, som en elev skal nå på FGU-niveau 1, FGU-niveau 2 og FGU-niveau 3. De tre niveauer svarer til kvalifikationsrammen for livslang læringsniveau 1-3.

Målene på de tre FGU-niveauer er angivet som præstationsstandarder. En præstationsstandard beskriver, hvilken adfærd en elev skal udvise, og hvilke handlinger vedkommende skal kunne udføre, for at demonstrere, at målene for det enkelte niveau er nået. Præstationsstandarderne er slutmål, det vil sige, at de beskriver det, eleven skal kunne efter at have gennemført det pågældende FGU-niveau. Præstationsstandarderne beskriver dermed ikke indholdet i undervisningen eller processen undervejs.

Præstationsstandarderne for de tre niveauer fremgår af nedenstående tabel.

Præstationsstandarder

FGU-niveau 1	FGU-niveau 2	FGU-niveau 3
<p>Eleven kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • medvirke til produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer og under vejledning • udvise interesse for og vilje til at udvikle faglige, sociale og personlige kompetencer med relevans for den aktuelle produktion/service. 	<p>Eleven kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • med begyndende selvstændighed og ansvarlighed gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer eller kan udføre mere kompliceret produktion/service under vejledning • med begyndende selvstændighed sætte sig ind i forhold, der har betydning for den aktuelle produktion/service. 	<p>Eleven kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • planlægge og gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i en rutinemæssig eller kendt situation, alene og i samarbejde med andre • selvstændigt sætte sig ind i forhold, der er nødvendige for den aktuelle produktion/service, og kan kommunikere med andre derom • udvise fleksibilitet og omstillingsevne.

Gennem de tre niveauer er der en progression med hensyn til den adfærd, som en elev skal udvise, og de handlinger, som vedkommende skal kunne udføre. Progressionen i niveauerne kan ses ved forventningerne til bl.a.:

- **En stigende kompleksitet** med hensyn til elevens handling og adfærd gennem niveauerne – fra at eleven kan ”medvirke til”, over at eleven kan ”gennemføre”, til at eleven kan ”planlægge og gennemføre”.
- **Et stigende ansvarstagen** i forbindelse med elevens handling og adfærd gennem niveauerne – fra ”under vejledning” over ”med begyndende selvstændighed og ansvarlighed” til ”alene og i samarbejde med andre”.
- **En voksende omstillingsparathed** i forbindelse med elevens handling og adfærd gennem niveauerne – fra ”under vejledning” over ”kendte situationer” til ”rutinemæssig” og ”udvise fleksibilitet og omstillingsevne”.

Progressionen vil desuden vise sig ved, hvor teknisk svær en produktion eleven skal udføre. Det er op til skolerne og lærerne at sikre progressionen i elevens opgaver og kompetencer. Der er en glidende overgang mellem de tre niveauer – og dermed ikke tydelige grænser mellem niveauerne. Det er læreren, der med sine faglige vurderinger skal bedømme, om eleven gennem sin adfærd og sine handlinger overordnet set lever op til forventningerne på det enkelte niveau. Til at kvalificere sine faglige

vurderinger, skal læreren anvende bedømmelseskriterierne for det faglige tema, se også prøvevejledningen for kommunikation og medier for en udfoldelse af arbejdet med bedømmelseskriterier.

3.1 Undervisning på introducerende niveau

Undervisningen skal desuden tilrettelægges på introducerende niveau for de elever, der har behov for at påbegynde faget i FGU på dette niveau. Undervisningen på introducerende niveau skal gøre eleven klar til at få udbytte af undervisningen på FGU-niveau 1. Det vil fremgå af elevens forløbsplan, hvilket niveau eleven er på, og hvad det niveaumæssige mål for eleven er i FGU. Af fagbilaget fremgår følgende:

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til det faglige tema og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

På introducerende niveau i kommunikation og medier får eleven kendskab til fagets grundlæggende værktøjer og arbejdsmetoder, som er nødvendige for at kunne fortsætte på FGU-niveau 1. Desuden får eleven sin egen erfaring med fagets arbejdsprocesser og er dermed i stand til at vurdere, om de passer til elevens eget gemyt og personlighed, og om faget er det rigtige valg.

Eksempel fra et fotoværksted: Eleven introduceres hurtigt til fagets udstyr og teknikker, da det er en forudsætning for at kunne arbejde med faget. Der er tale om en forholdsvist kompleks viden, som rummer et stort antal detaljer, hvis funktioner og virkninger griber ind i hinanden. Eleven kan efter et stykke tid spejle denne virkelighed i sig selv og vurdere, om faget er det rigtige valg. Hvis det er tilfældet, og eleven ønsker og er i stand til at påbegynde FGU-niveau 1, er det først og fremmest en forudsætning, at eleven er oprigtigt interesseret i fagområdet, og at eleven har tilegnet sig de grundlæggende færdigheder, som der undervises i på introducerende niveau.

Eksempel fra et it-værksted: Eleven introduceres fra første dag til it-faglige begreber og fagtermer. Eleven introduceres også til den meget stringente måde, man arbejder på i et professionelt it-værksted, og bliver derfor hurtigt afklaret med hensyn til at finde sig til rette på værkstedet.

3.2 Viden, færdigheder og kompetencer

Af fagbilaget fremgår det, hvilken viden samt hvilke færdigheder og kompetencer eleven skal have på tværs af de tre FGU-niveauer og præstationsstandarderne. Dette afsnit uddyber og konkretiserer de faglige mål, som fremgår af fagbilaget for kommunikation og medier.

Viden

Viden er noget, eleven besidder. Viden er de indholdsområder, stofområder og faglige områder, som eleven beskæftiger sig med i temaet.

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har viden om:	
Udstyr og materialers egenskaber og anvendelse	<p>Eleven opnår viden om det professionelle udstyr og de materialer, som anvendes inden for det specifikke fagområde. Denne viden omfatter:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Viden om udstyrets egenskaber og funktioner samt viden om, hvordan udstyret betjenes og virker 2. Viden om de resultater, man kan opnå ved at anvende udstyret <p>Eksempel fra fagområdet fotografi: Eleven har viden om det digitale spejlreflekskamera, som udgør det centrale udstyr til fotografering.</p> <p>På FGU-niveau 1 er denne viden helt basal og skal primært sikre, at eleven kan opnå resultater med kameraet. I første fase instrueres eleven derfor i at benytte et auto-program og evt. andre auto-funktioner på kameraet og kan dermed opnå brugbare resultater uden indgående teknisk viden. Senere i FGU-niveau 1-forløbet introduceres eleven til de vigtigste grundlæggende kamerafunktioner, så eleven har et grundlag for at kunne styre og kontrollere sin fotografering.</p> <p>På FGU-niveau 2 har eleven større teknisk viden og er fuldt fortrolig med de vigtigste grundlæggende kamerafunktioner. Eleven har således viden om, hvordan man indstiller filformat, lysfølsomhed, blændeåbning og lukkertid, og om indstillingernes betydning for fotograferingen.</p> <p>På FGU-niveau 3 har eleven viden om samtlige af kameraets grundfunktioner, herunder kendskab til hvidbalance, lysmålingsmetoder og autofokusindstillinger, samt viden om særlige egenskaber ved kameraoptik, herunder viden om brændvidde, lysstyrke og dybdeskarphed.</p> <p>Foruden kamerakendskab har eleven viden om flashanlæg og andet belysningsudstyr, som anvendes i studiet og på locations, samt viden om computere og om billedbehandlingssoftware.</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har viden om:	<p>Eksempel fra et it-værksted: Eleven har en grundlæggende viden om det værktøj, som benyttes på værkstedet, og om, hvordan man anvender det, så hverken værktøjet eller det udstyr, som skal repareres, bliver beskadiget. Det er også vigtigt, at eleven har viden om og udviser påpasselighed med hensyn til giftige materialer, der benyttes i elektronisk udstyr.</p>
Fagsprog, der hører til produktionen	<p>Inden for det faglige tema kommunikation og medier har hvert enkelt fagområde sit eget fagsprog. Dog er der flere overlapninger mellem fagområderne, som dermed indbyrdes kan have sproglige fællestræk. Fagsproget kobler elevens generelle bevidsthed til faget og gør eleven i stand til at kommunikere med sin lærer, sine holdkammerater og kunderne om faget og produktionen. Fagsproget bruges til at kommunikere kvalificeret om udstyr og materialer, om arbejdsgange og samarbejdsstrukturer i forbindelse med produktionen og om egenskaber ved det færdige produkt.</p> <p>Eksempel fra fagområdet fotografi: Eleven har viden om tekniske fagbetegnelser vedrørende kameraudstyr, optik, flashanlæg og øvrigt belysningsudstyr, studieudstyr og -inventar, software og hardware, som anvendes til billedbehandling, samt fotoprinter til professionel udskrivning. Desuden har eleven kendskab til fagsprog, som bidrager til at kunne kommunikere om indholdsaspekter af fotografiske arbejder og til at kunne reflektere over dem ud fra en æstetisk og i visse tilfælde en samfundsrelateret synsvinkel.</p> <p>På FGU-niveau 1 har eleven viden om det helt grundlæggende fagsprog, som typisk er knyttet til funktioner på udstyr.</p> <p>På FGU-niveau 2 har eleven kendskab til et bredere fagsprog, kan udtrykke sig mere præcist om udstyr og kan på et moderat niveau kommunikere mundtligt om det færdige billedmateriale.</p> <p>På FGU-niveau 3 har eleven en solid viden om fagsproget og kan udtrykke sig nuanceret om udstyr, materialer og det færdige billedmateriale. Eleven kan således kommunikere med kunder eller andre samarbejdspartnere om produktionen, og i forbindelse med fremlæggelse af færdige opgaver og projektarbejder på holdet kan eleven udtrykke sig kvalificeret om både sit eget og andre elevers arbejde.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: Eleven tilegner sig og forstår de mest gængse fagudtryk, så der ikke opstår misforståelser om kundeopgaver.</p> <p>Eksempel fra fagområdet film/tv: Fagsproget inden for film/tv er grundlaget for, at alle kan forstå og samarbejde om en opgave. De mange funktioner, som indgår i en filmproduktion, skal kunne</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har viden om:	koordineres og udføres, hvilket kræver, at man kan kommunikere gennem et fælles fagsprog. Film/tv-eleven lærer desuden fagsprog, som er knyttet til mediets virkemidler.
Sikkerhedsforanstaltninger i produktionen	<p>Det skal sikres, at værkstedsarbejdet til enhver tid lever op til gældende sikkerhedskrav. Det er fra fagområde til fagområde meget forskelligt, hvilke sikkerhedsforanstaltninger der er brug for.</p> <p>Eksempler fra fagområdet fotografi: Eleven har viden om sikkerhedsaspekter ved studiefotografering: Lysudstyr, som er monteret på et stativ, skal være sikret mod at vælte ned over nogen – eksempelvis med vægt-forankring (lodder). Baggrundsruller, som opbevares stående, skal være sikret mod at vælte ned over nogen – eksempelvis ved at være fastgjort til væggen med elastikremme eller andet. Betjening af lysudstyr, baggrundsruller og andet studiemateriel kan kræve færdsel på stige, og eleven er instrueret i sikker færdsel på stige. Eleven er orienteret om forholdsreglerne ved brand og har kendskab til placeringen af det nærmeste slukningsudstyr.</p> <p>Viden om sikkerhedsforanstaltninger differentieres ikke mellem niveauerne, da det er nødvendigt, at elever på alle niveauer har den samme viden.</p>
Normer og kulturer inden for fagområdet	<p>Eleven har brug for pejlemærker i sit fags virkelige verden for at kunne udøve faget med den fornødne kvalitet og i den samme ånd. Derfor gøres eleven bekendt med normer og kulturer inden for fagområdet. Normer og kulturer er et bredt begreb og spænder fra viden om specifikke arbejdsmetoder over kutymmer for arbejdsgange til en generel forståelse af faget set i sammenhæng med fx opgavekontekst, kunders eller slutbrugeres krav og behov samt den aktuelle samtid og fagområdets rolle i denne.</p> <p>Eksempler fra fagområdet fotografi: Fotografi udøves bl.a. gennem en række genrer, som rummer hver deres normer og kulturer. De fotografiske genrer er utallige, men inkluderer fx mode-, portræt-, arkitektur-, reklame- og dokumentarfotografi. Eleven har viden om den enkelte genres særkende, og kendskabet til normer og kulturer hjælper eleven til at finde sit eget ståsted i det udøvende arbejde inden for genren.</p> <p>Eksempler fra fagområdet film/tv: Film/tv-eleven undervises også i grundlæggende genrer, og samtidig indarbejdes normer og kulturer i den praktiske produktion. Den teoretiske grundviden går dermed hånd i hånd med tilegnelsen af praktisk kunnen, og eleven lærer på den måde fagets normer at kende, herunder respekten for de enkelte funktioner i en produktion, vigtigheden af at møde op til tiden og bevidstheden om, at filmproduktion er holdarbejde, hvor alle har betydning for produktionen.</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har viden om:	
Fagområdets historiske baggrund	<p>Viden om fagets historie giver eleven indsigt i fagets tekniske udvikling og dets betydning i et historisk og samfundsmæssigt perspektiv. Eleven bliver i stand til at se sit fag som en del af en helhed og får dermed et nuanceret kendskab til fagområdet.</p> <p>Eksempel fra fagområdet fotografi: Viden om fagets tekniske udvikling giver fx kendskab til den moderne verdens tidlige teknologier. Den tekniske udvikling, som faget har undergået (fra mekanisk/kemisk reproduktionsmetode til vor tids digitale teknologi), bidrager til elevens forståelse af sit eget liv som en del af en højteknologisk samtid, der ikke kun er en nutidig selvfølge, men også bygger på en historie.</p> <p>Med punktvis nedslag i historien opnår eleven kendskab til fotografiens betydning som dokumentations- og kommunikationsværktøj i forbindelse med globale og samfundsmæssige kriser og generelt som værktøj til skildring af aktualitetsstof. I et historisk perspektiv får eleven desuden viden om mediets betydning som kommercielt kommunikationsværktøj og om fotografi som billedkunstmedie.</p> <p>Eksempel fra fagområdet film/tv: Eleven er født ind i den digitale verden og lever i den. Men eleven opnår også historisk viden om, hvordan filmmediet har udviklet sig fra stumfilmene til i dag, hvor teknologien er højt udviklet, og de forskellige genrer bruger hver deres avancerede virkemidler og individuelle fortælleteknik. Eleven kender også til musikvideoer og YouTube og lærer om filmen som kunstart, om filmmediets historie og om udvalgte film, som har haft særlig betydning.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: Eleven introduceres til ældre tekniske løsninger og gennemgår og afprøver ældre styresystemer. Eleven besøger også Danmarks Tekniske Museum og oplever at stå over for nogle af de første computere i Danmark. Dette er med til at give eleven en forståelse af hardwarens og softwarens historiske udvikling.</p>
Mediers grundlæggende virkemidler	<p>Eleven har viden om grundlæggende virkemidler inden for sit eget fagområde. Eleven kan således udtrykke sig gennem fagets værktøjer og aflæse specifikke værktøjers og virkemidlers anvendelse i sine egne og andres produktioner.</p> <p>Eksempel fra fagområdet fotografi: Brugen af optik med forskellig brændvidde har betydning for eksempelvis rumgængelsen og dybdeskarpheden. Eleven har viden om at vælge det korrekte værktøj til en specifik opgave, og omvendt kan eleven i et eksisterende billedmateriale aflæse, hvilke værktøjer som er anvendt, og vurdere intentionen bag.</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har viden om:	<p>Eksempel fra fagområdet film/tv: Eleven skal kunne producere film, der kan redigeres. Optagelse og redigering skal gå op i en højere enhed og gennem filmens virkemidler være et udtryk for elevens kunnen. Eleven har således viden om forskellige metoder til at filme og redigere og om metodernes betydning for det færdige produkt.</p>
Kendskab til beslægtede fagområder	<p>Eleven har viden om en række andre mediefag og derigennem kendskab til arbejdsgange, som kan berøre elevens eget fagområde. Kendskabet til beslægtede fagområder kan have stor teknisk betydning: Hvis et slutprodukt fra ét fagområde skal anvendes inden for et andet fagområde, skal det ofte overholde særlige tekniske standarder. Kendskabet til beslægtede fagområder er desuden vigtigt, når det gælder valget af beskæftigelse og uddannelse: En bred viden om det faglige temas fagområder inspirerer eleven til at se flere muligheder både uddannelses- og beskæftigelsesmæssigt.</p> <p>Eksempel fra fagområdet fotografi: Eleven har viden om de tekniske krav til det billedmateriale, der skal anvendes til henholdsvis tryksager, fotoprint og web. Den viden omfatter kendskab til fx filformater og billedstørrelser i sammenhæng med de respektive formål, og eleven har et vist kendskab til årsager og bagvedliggende processer inden for de tilgrænsende fagområder, som i det nævnte eksempel kunne være mediegrafiker- og webadministratorområdet.</p> <p>Eksempel fra fagområdet film/tv: I forbindelse med arbejdet med film-/tv-produktion opnår eleven viden om andre fagområder, som interagerer med produktionen – eksempelvis viden om fotografi, grafik, it og musik.</p>
Kvalitetskrav og standarder i forhold til den konkrete produktion	<p>Eleven kan vurdere, hvad der kræves, før et produkt er færdigt. Det gælder såvel konkrete tekniske krav som kvalitetskrav ud fra en personlig, individuel vurdering.</p> <p>Eksempler fra fagområdet fotografi: På FGU-niveau 1 kan eleven kontrollere, at et billede lever op til almindelige tekniske krav: Er billedet skarpt? Er der foretaget nødvendige justeringer i Photoshop med hensyn til eksempelvis eksponering, kontrast, farvebalance og farvemætning? Og er der elementære fejl i selve fotograferingen, som nødvendiggør omfotografering?</p> <p>På FGU-niveau 2 kan eleven foretage en grundigere kvalitetskontrol: Ud over ovenstående kan eleven vurdere eksempelvis farvetemperaturen, om der er behov for at oprette linjer, tilføje kunstig skarphed eller særlige effekter, og om filformatet og billedstørrelserne/pixel-tallene overholder kravene fra kunden/slutbrugeren.</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
<p>Eleven har viden om:</p>	<p>På FGU-niveau 3 kan eleven foretage en samlet vurdering af ovenstående og på baggrund heraf identificere detailforhold, som skal rettes, for at billedet lever op til opgavens krav. Eleven kan desuden vurdere, om der i fotograferingsprocessen er blevet arbejdet bevidst med framing og billedkomposition, og eleven kan ud af det samlede billedmateriale udvælge de billeder, som bedst imødekommer opgavens krav. Hvis der indgår studiefotografering i produktionen, kan eleven vurdere anvendelsen af det tekniske udstyr generelt, og om den valgte baggrund og den anvendte lyslægning er optimal i forhold til opgaven.</p> <p>Eksempler fra fagområdet film/tv: Eleven oplæres til at kunne bedømme kvaliteten af sit arbejde og til at kunne udføre det efter de samme standarder og kvalitetskrav, som gælder i forbindelse med ansøgningen til de tekniske skoler. Eleven lærer også at kunne vurdere andres produktioner med hensyn til standard og kvalitet.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: Kvalitetssikring er integreret i næsten alt arbejde på et computerværksted. Der indgår tjeklister i de fleste fejlretningsfunktioner, og faste procedurer kontrolleres.</p>
<p>Uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for fagområdet</p>	<p>Eleven har en indgående viden om både uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for fagområdet, herunder viden om mediefagenes komplekse uddannelsesstruktur: at det for flere fags vedkommende kræves, at man både bliver optaget på en uddannelsesinstitution og får en elevplads i en virksomhed. For at have flere valgmuligheder har eleven også viden om uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for beslægtede fagområder. Desuden informeres eleven grundigt om muligheden for at søge uddannelse uden for fagområdet, herunder på erhvervsuddannelser og andre ungdomsuddannelser.</p> <p>Eksempler fra fagområdet fotografi: Elev med faget foto har bl.a. viden om fotografuddannelsen på NEXT, fotojournalistuddannelsen på Danmarks Medie- og Journalisthøjskole (DMJX), fotografisk kommunikation på DMJX, Københavns Mediegymnasium på NEXT og mediegymnasieuddannelsen på Malmö latinskola. Desuden har de viden om daghøjskoler og folkehøjskoler med fotolinje og private fotoskoler.</p> <p>Eksempel fra fagområdet film/tv: Elev fra fagområdet film/tv har viden om fagrelevante erhvervsuddannelser, uddannelserne på Den Danske Filmskole, uddannelsen på Super16, uddannelsen i tv- og medietilrettelæggelse på DMJX og Københavns Mediegymnasium på NEXT.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: Eleverne introduceres til en bred vifte af tekniske uddannelser: uddannelserne til industritekniker, plastmager, automatiktekniker, it-supporter, datatekniker,</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har viden om:	elektroniktekniker og køletekniker. Alle elever tages eksempelvis med på en brobygningstur til Den jyske Haandværkerskole, hvor alle fra værkstedet prøver at bo på skolehjem. Alt dette er med til at hjælpe eleverne med at træffe et kvalificeret valg af uddannelse og job.

Færdigheder

En færdighed er noget, eleven kan, en evne til et eller andet. Færdighed viser sig i form af teknikker og indgår i udførelsen af produktionsopgaver og løsningen af problemer.

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har færdigheder i at:	
Anvende udstyr og materialer i relation til fagområdet	<p>De enkelte fagområder er kendetegnet ved deres eget fagspecifikke udstyr. Eleven kan betjene forskellige udstyrstyper og kan vælge det korrekte udstyr til en given opgave. På foto- eller film/tv-værkstedet kan eleven fx opstille og anvende professionelt kameraudstyr og foretage lyssætning.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: På it-værkstedet opnår eleven færdigheder i at anvende de værktøjer og tekniske løsninger, som anvendes til fejlfinding på computere og andet teknisk udstyr, samt det håndværktøj, som bruges på værkstedet.</p>
Anvende øvrigt udstyr og maskiner	<p>Når der anvendes udstyr og maskiner ud over det primære, tilegner eleven sig færdigheder i det med en progression, som er afstemt efter niveauerne.</p> <p>Eksempel fra fagområdet fotografi: Professionelle fotoprintere hører ikke til det dagligt anvendte udstyr, men anvendes lejlighedsvis i forbindelse med produktion af udstillinger, eller hvis en kunde ønsker digital levering suppleret med levering i printform.</p> <p>På FGU-niveau 1 kan eleven under vejledning betjene en fotoprinter på et grundlæggende niveau, det vil sige foretage alle de nødvendige valg i printdialogboksen, herunder indstille papirtypen og papirstørrelsen samt vælge farvestyring og korrekt ICC-profil. Eleven lærer også om korrekt papirhåndtering og udskiftning af blækpatroner.</p> <p>På FGU-niveau 2 kan eleven udføre ovenstående selvstændigt og instruere mindre erfarne elever i arbejdet.</p> <p>På FGU-niveau 3 kan eleven desuden overvåge fotoprinterens drift og foretage vedligeholdelse som fx rensning og justering af skrivehoved, når det er</p>

Fagligt mål Eleven har færdigheder i at:	Uddybning og eksemplificering
	<p>nødvendigt.</p> <p>Arbejdet med en fotoprinter rummer mange små detailmanøvrer, som man frem for alt skal huske for at kunne udføre dem. Derfor foregår arbejdet altid med både sidemandsoplæring og fortløbende sidemandssamarbejde.</p> <p>På fotoværkstedet anvendes der også ukomplicerede maskiner som skæremaskine og lamineringsmaskine. Her differentieres indlæringen ikke mellem niveauerne, da der er tale om simple arbejdsgange. Der lægges vægt på at instruere eleven i korrekt håndtering, så eleven kan opnå gode resultater.</p>
Praktisk udøve discipliner og arbejdsprocesser indenfor fagområdet	<p>Eleven har færdigheder i at udøve fagets discipliner og arbejdsprocesser. På FGU-niveau 1 fokuserer man på tilegnelsen af den helt grundlæggende kunnen, mens eleven op gennem niveauerne bliver i stand til at udøve fagets discipliner mere og mere professionelt og nuanceret.</p> <p>Eksempel fra et film/tv-værksted: I forbindelse med en filmoptagelse skal eleven kunne instruere og kontrollere lydoptagelsen samt optage med kameraet og efterfølgende redigere optagelserne med den redigeringssoftware, som anvendes på værkstedet. På FGU-niveau 1 lærer eleven helt basale funktioner, men med progressionen gennem niveauerne bliver eleven i stand til at udfolde disciplinerne med større og større overblik og med avancerede virkemidler.</p> <p>På FGU-niveau 1 har eleven kun helt grundlæggende redigeringsfærdigheder og kan færdigklippe en film efter helt basal standard.</p> <p>På FGU-niveau 2 er eleven mere fortrolig med redigeringsprogrammet og kan anvende et stort antal værktøjer og funktioner og kan dermed foretage en redigering, som fremstår mere professionel.</p> <p>På FGU-niveau 3 har eleven større rutine og overblik og kan gennem redigeringen styre filmens fortælling og dynamik.</p> <p>Eksempel fra et fotoværksted: Fotografering med flashudstyr i et studie følger en tilsvarende progression: fra at lære basal udstyrsbetjening på FGU-niveau 1 til på FGU-niveau 3 at kunne foretage avanceret lyssætning, hvor man styrer flere lyskilder og kan kontrollere deres indbyrdes placering, lysstyrke og fælles indvirkning på det færdige resultat. Billedbehandling i Photoshop tilegner eleven sig ligeledes med tydelig progression fra FGU-niveau 1 til FGU-niveau 3.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: Eleven bliver op gennem niveauerne i stand til at udøve værkstedets discipliner mere og mere professionelt og sikkert. Eleven kan arbejde mere og mere</p>

Fagligt mål Eleven har færdigheder i at:	Uddybning og eksemplificering
	selvstændigt med fejlfinding og test af computere og andet teknisk udstyr.
Anvende digitale maskiner og software	<p>Inden for det faglige tema kommunikation og medier er mange af fagområderne baseret næsten udelukkende på digital teknologi. Anvendelsen af digitale maskiner og digital software hører derfor til de færdigheder, der opnås naturligt i undervisningen og værkstedsarbejdet.</p> <p>Eksempel fra film/tv og fotografi: Eleven kan anvende optage- og redigeringsudstyr og udnytte dets muligheder – fra en simpel anvendelse på FGU-niveau 1 til en selvstændig og mere og mere avanceret anvendelse op gennem niveauerne.</p>
Anvende relevant fagsprog i den faglige kommunikation	<p>Inden for det faglige tema kommunikation og medier har hvert enkelt fagområde sit eget fagsprog. Fagsproget kobler elevens generelle bevidsthed til faget, hvorved eleven opnår færdigheder i at kommunikere med både læreren, holdkammeraterne og kunderne om faget og produktionen. Eleven kan gennem fagsproget kommunikere kvalificeret om udstyr og materialer, om arbejdsgange og samarbejde i forbindelse med produktionen og om egenskaber ved det færdige produkt.</p> <p>Eksempel fra fagområdet fotografi: Eleven kan kommunikere mundtligt om fagområdets udstyr, eksempelvis kameraudstyr, optik, flashanlæg og andet lysudstyr samt inventar og øvrigt udstyr i et fotostudie. Eleven kan desuden kommunikere om software og hardware, som anvendes til billedbehandling, samt fotoprintere. Eleven kan også anvende fagsprog, som bidrager til at kunne kommunikere om indholdsaspekter i fotografiske arbejder og til at kunne reflektere over dem ud fra en æstetisk og i nogle tilfælde en samfundsrelateret synsvinkel.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: Eleven kan kommunikere mundtligt og skriftligt ved hjælp af fagområdets begreber og fagudtryk og forstå nuancerne i fagsproget. Dette gør kommunikationen på værkstedet og med kunderne og samarbejdspartnerne tilstrækkeligt præcis.</p>
Kontakte og kommunikere med samarbejdspartnere og kunder	<p>Eleven kan kommunikere med værkstedets kunder og andre samarbejdspartnere. Elevens erfaringer med værkstedets arbejdsprocesser og elevens færdigheder i at anvende fagsprog gør eleven i stand til at varetage denne kommunikation. Kommunikationen kan inkludere afklaring og specifikation med hensyn til opgaven, kundens ønsker og forventninger, særlige tekniske krav, leveringstidspunkt mv. Med inddragelse af værkstedslæreren kan kommunikationen også omfatte beregning af pris samt udfærdigelse af tilbud og</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
<p>Eleven har færdigheder i at:</p>	<p>kontrakt.</p> <p>Eksempel fra film/tv: Eleven kan på baggrund af en kontakt med værkstedets kunde/samarbejdspartner planlægge, udføre og levere en medieproduktion. Grundlaget for kommunikationen med kunden er elevens viden om præproduktions-, produktions- og postproduktionsfaserne og elevens viden om basale etiske og ophavsretlige aspekter i forbindelse med film- og tv-produktion.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: Eleven kan gennem it-fagsproget opnå en tilstrækkeligt sikker kommunikation med værkstedets samarbejdspartnere. Eleven kan desuden forklare teknisk komplicerede aspekter til kunder/lægfolk.</p>
<p>Ordne og renholde udstyr og maskiner, værksted og andet anvendt grej samt lokaler der er anvendt i forbindelse med aktiviteterne på holdet</p>	<p>Gennem kendskabet til værkstedets arbejdsprocesser, udstyr, maskiner og inventar er eleven bevidst om vigtigheden af orden og løbende renholdelse. Eleven er bevidst om sit medansvar for, at værkstedets udstyr er velfungerende, og eleven kender til evt. procedurer for udstyrets udpakning, opstilling, nedpakning og opbevaring.</p>
<p>Vedligeholde og udføre simple reparationer af maskiner og andet udstyr</p>	<p>Eleven har gennem værkstedsarbejdet opnået det nødvendige kendskab til værkstedets udstyr og kan, afhængigt af sin egen erfaring og det aktuelle FGU-niveau, renholde og udføre mindre vedligeholdelsesopgaver på forskellige udstyrs- og apparattyper. Eleven kan desuden vurdere, hvornår noget udstyr skal fejlmeldes og sendes til egentlig reparation.</p> <p>På FGU-niveau 1 er de pågældende færdigheder kun til stede i begrænset omfang, idet der i denne fase først er behov for, at eleverne på holdet bliver bevidste om opgavernes vigtighed i forbindelse med værkstedsarbejdet.</p> <p>På FGU-niveau 2 og FGU-niveau 3 kan eleverne udføre disse opgaver, men der er en naturlig differentiering mellem eleverne, da der er forskel på, i hvilken grad denne opgavetype ligger til den enkelte elev.</p> <p>Foruden kendskabet til udstyrets rent fysiske tilstand er eleven også bevidst om evt. grænser for, hvor meget udstyret kan belastes.</p> <p>Eksempel fra fagområdet film/tv: Filmoptagelser optager altid meget hukommelsesplads på kameraets lagermedie. Eleven er i stand til at overvåge dette og disponere det sådan, at de planlagte optagelser kommer i hus.</p>

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har færdigheder i at:	<p>Eksempel fra et it-værksted: Det ligger i værkstedets natur at vedligeholde og reparere værkstedets udstyr og værktøj, og derfor er det en helt fundamental del af elevens færdigheder inden for dette fagområde.</p>
Overholde sikkerhedskrav og ergonomisk korrekt udførelse af arbejdet	<p>Eleven kan vurdere sikkerhedsaspekterne i forbindelse med en produktion og dermed sikre, at der anvendes korrekte arbejdsstillinger, og at fx stiger anvendes på en sikker måde, mv. Desuden kender eleven værkstedets flugtveje i forbindelse med brand og er instrueret i de gældende principper for evakuering og i, hvor slukningsudstyret er placeret.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: Eleven kan anvende korrekt løfteteknik og indstille arbejdsborde til den korrekte arbejds højde og kender til vigtigheden af at stå op under arbejdet.</p>

Kompetencer

Kompetence er elevens evne til at handle i bestemte kontekster. Kompetence betyder, at eleven har viljen og evnen til at bruge sin viden og sine færdigheder i en given situation.

Fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har kompetencer til at:	
Planlægge og producere i værkstedet	<p>I værkstedet opnår eleven kompetencer til at overskue en produktion fra den første planlægningsfase til det færdige produkt. Eleven kan dermed vælge den rigtige produktionsmetode og de rigtige værktøjer til en given opgave.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: Eleven har fået til opgave at fejlsøge på en computer, som ikke vil starte. Eleven har kompetencer til at vælge den rigtige fejlsøgningsmetode og/eller gå frem efter det rigtige fejlsøgningskema. Eleven når frem til, hvilken del eller funktion der ikke virker, som den skal, og udskifter delen eller fejlrætter korrekt.</p> <p>Gennem forløbet på værkstedet bliver eleven i stand til at udføre ovenstående proces med større og større sikkerhed og til at fejlsøge mere og mere komplekse fejl.</p> <p>FGU-niveau 1: Eleven er på dette niveau hovedsageligt tilskuer og skal have hjælp til at forstå sammenhængen i arbejdsprocessen.</p>

	<p>FGU-niveau 2: Eleven har på dette niveau fået indsigt i det, som udføres i de enkelte delprocesser, og begynder at forstå sammenhængen mellem dem.</p> <p>FGU-niveau 3: Eleven kan nu udføre hele arbejdsprocessen fra start til slut med beskeden hjælp fra læreren.</p>
<p>Gennemføre arbejdsopgaver alene eller i samarbejde</p>	<p>Gennem arbejdet på værkstedet bliver eleven i stand til at udføre opgaver både alene og i samarbejde med andre.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: En af hovedopgaverne på et it-værksted er at geninstallere en pc og installere software og ydre enheder (printere, scannere mv.) samt kvalitetsteste opgaven. Dette er en kompleks opgave for en ny elev, men gennem gentagelser og sidemandsoplæring opnår eleven en stor sikkerhed i opgaven. Når eleven føler sig godt hjemme i opgaven, får eleven til opgave at udføre kvalitetskontrol af andre elevers arbejde. Det oplever eleven i starten som en mærkelig opgave, men eleven oplever også, at denne kontrol fanger mange fejl og dermed er et vigtigt element i grunddisciplinen fejlsøgning. Disse forbundne arbejdsprocesser skaber bevidsthed om sammenhængen mellem selvstændigt arbejde og samarbejde med holdkammeraterne. Eleven oplever, at det er selve arbejdet, som er i centrum, og det medvirker til respekt for hinanden, at man løser en opgave i fællesskab.</p> <p>Eksempler fra fagområdet film/tv: Eleverne er i en konstant arbejdsproces i faget, og mange er ofte involveret i flere projekter samtidig. Da film- og tv-produktion kun fungerer som teamwork, er eleverne trænet til at kunne vurdere, hvem af de andre elever der kan hjælpe med et projekt – og omvendt: hvilke holdkammerater de selv kan hjælpe. Disse holddannelser giver ofte venskaber mange år fremover, fordi de opstår gennem arbejdsfællesskaber.</p>
<p>Kvalitetssikre ud fra fagets almindeligt anerkendte kvalitetskrav og standarder</p>	<p>Eleven kender fagområdets almindelige standarder og kvalitetskrav og kan vurdere, hvad der kræves, før et produkt er færdigt. Det gælder såvel konkrete tekniske krav som kvalitetskrav ud fra en individuel vurdering.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: Sidemandsoplæring og samarbejdsprocesser sikrer, at fx eleverne på FGU-niveau 3 videregiver deres viden om kvalitetskrav og -standarder til eleverne på FGU-niveau 1, som har mindre rutine og sikkerhed, hvad angår værkstedets arbejdsprocesser. Dermed færdiggøres alle opgaver på værkstedet med ensartede kvalitetsnormer.</p>
<p>Sikre miljømæssige hensyn</p>	<p>Gennem den sikkerhed, hvad angår værkstedets rutiner og opgaver, som eleven opnår, er eleven i stand til at vælge de rigtige materialer, som belaster miljøet mindst muligt, og eleven opnår en forståelse af vigtigheden af at kunne bortskaffe evt. miljøbelastende materialer på bedst mulig måde.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: Al elektronik, som kasseres, og defekte dele, som udskiftes, samles sammen, og to</p>

	<p>gange årligt afholdes der en <i>ophugnings- og separeringsdag</i>. Her bliver alt skilt ad og fordelt i ti kategorier. Sidst på dagen bliver det hele kørt til produkthandleren og solgt som rene separate produkter. Alle værkstedets elever deltager i dette og kommer med til produkthandleren. Her får de en forståelse af, hvad der kan genbruges, og hvad der ikke kan genbruges, hvilket bl.a. afspejler sig i, hvad man får for de dele, man kommer med.</p>
<p>Bidrage til valg af produktion med henblik på at opbygge ejerskab og motivation samt evne at træffe valg</p>	<p>Med udgangspunkt i den enkeltes individuelle niveau oplever eleven i forbindelse med værkstedsarbejdet tilfredsstillelsen ved at udvikle sig fagligt. Det er en vigtig del af værkstedets ånd, at <i>det er fedt at være rigtig god til noget</i>. Og i takt med at eleven får større kendskab til fagets arbejds gange, tildeles eleven også større ansvar. Det giver eleven ejerskab over for værkstedets opgaver, og det medvirker dermed til elevens motivation.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: Der lægges vægt på, at når en elev lige er startet på værkstedet, skal eleven gå engageret ind til sine opgaver fra starten. Derfor får eleven ret overskuelige opgaver i starten, og eleven får på den måde succesoplevelser og bliver hurtigt god til sine opgaver. Dette giver motivation og glæde i dagligdagen og smitter også af på fremmødet. Desuden giver det senere i forløbet en større lyst til at undersøge uddannelsesmuligheder og lægge planer for fremtiden. Motivation, glæde og ejerskab giver også eleven lyst til selv at komme med forslag til nye typer af produktioner eller kunder.</p>
<p>Søge praktikplads eller beskæftigelse målrettet den ønskede branche</p>	<p>Gennem værkstedsarbejdet opnår eleven kompetence til dels at søge praktikplads, dels at søge arbejde inden for den branche (og de beslægtede brancher), som knytter sig til værkstedet.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: For at give eleven kendskab til fagets uddannelsesmuligheder besøger værkstedet en række uddannelser inden for fagområdet samt uddannelser og arbejdspladser inden for beslægtede fagområder, så eleven får et bredere (og mere realistisk) syn på sine fremtidsmuligheder. Gennem disse besøg og gennem den generelle orientering om erhverv inden for (eller som er beslægtet med) fagområdet, får eleven kendskab til fagene industritekniker, plastmager, urmager, automatiktekniker, elektronikfagtekniker, it-supporter og køletekniker. Værkstedet arrangerer desuden brobygningsforløb på uddannelserne til industritekniker, plastmager, køletekniker og automatiktekniker. Det er værkstedets erfaring, at disse forløb er vigtige for eleven, når det gælder elevens valg. Endvidere besøges de store uddannelsesmesser som fx SkillsDenmark, og nogle elever er i praktikforløb i virksomheder i lokalområdet, særligt inden for beslægtede fagområder.</p>
<p>Medvirke til samarbejde og trivsel på værkstedet i forbindelse med planlægning og</p>	<p>Gennem en større og større sikkerhed og rutine, hvad angår værkstedets opgaver, er eleven i stand til at medvirke i planlægningen af produktionen på værkstedet. Elevens deltagelse i planlægningsopgaverne bliver også et omdrejningspunkt for samarbejdet mellem værkstedets elever, fordi opgaver og projekter ikke kun dikteres oppefra (af læreren), men også formuleres blandt eleverne selv. Det styrker</p>

produktion mv.	<p>samarbejdet og synliggør, hvordan forskellige elevers deltagelse har betydning for produktionen.</p> <p>Eksempel fra et it-værksted: Værkstedet skal ofte give tilbud på opgaver fra kunder. Det er sædvanligvis de mere erfarne elever, som får til opgave at udarbejde et oplæg til kundetilbud. Når de har et udkast klar, færdiggøres tilbuddet på storskærm sammen med hele holdet, så alle eleverne kan være med og lære af de erfarne elever.</p>
-----------------------	--

4. Undervisnings- og arbejdsformer

Samarbejde og elevinddragelse

Undervisningsdifferentiering og elevforudsætninger

Det er et overordnet mål, at eleverne opnår et ensartet fagligt niveau. Virkeligheden er imidlertid, at eleverne starter med forskellige faglige forudsætninger. For at forene mål og virkelighed tilrettelægges undervisningen og værkstedsarbejdet sådan, at:

- Der vælges opgaver, som kan udføres på forskellige niveauer – afhængigt af den enkelte elevs faglige forudsætninger
- Opgaverne kan løses med sidemandsoplæring, enten parvis eller i minigrupper, så en elev på FGU-niveau 3 via arbejdsprocessen videregiver sin kunnen til de elever, som er på FGU-niveau 1 eller FGU-niveau 2.

Eksempel fra fagområdet fotografi (forskellige niveauer): Værkstedets elever har fået en tværfaglig opgave sammen med skolens tekstilværksted, hvor de skal tage modefotos af de tøjkollektioner, som tekstileleverne har fremstillet. Fotoeleverne får en fælles introduktion til de tekniske opmærksomhedspunkter, som har betydning for opgaven. Alle får således en ensartet teknisk viden som udgangspunkt for at løse opgaven, og den enkelte vil kunne løse opgaven tilfredsstillende ud fra sit eget niveau. Men der vil stadigvæk være niveauforskelle mellem eleverne, idet eleverne på FGU-niveau 3 har større viden om mulige tekniske virkemidler, herunder valget af optik, lys, location mv. Det skaber en niveaumæssig dynamik, hvor det er naturligt, at nogle er mere erfarne end andre. På værkstedet er der dermed et fagligt niveau at se op til, samtidig med at den mindre erfarne kan føle sig fagligt kompetent ved at kunne løse opgaven på sit eget niveau.

Eksempel fra fagområdet fotografi (sidemandsoplæring): I forbindelse med en bladproduktion på skolen skal fotoværkstedet aflevere et større billedmateriale. Billederne skal klargøres til layout og tryk med den korrekte filtype, farveprofil, billedstørrelse mv. Eleven på FGU-niveau 3 kender denne proces

og kan oprette en *action* i Photoshop, så programmet udfører den pågældende handling automatisk for alle billeder. Opgaven udføres sammen med en mindre erfaren elev på FGU-niveau 1 eller FGU-niveau 2, som dermed lærer processen. Sidemandsoplæring er i dette eksempel helt central, fordi processen for nogle elever er for kompliceret til at lære gennem klasseundervisning.

Elevinddragelse og medindflydelse på undervisnings- og arbejdsformer

Elevinddragelse og medindflydelse er altafgørende for, at eleven føler ansvar og ejerskab i værkstedet. I undervisningen kan man eksempelvis styrke medindflydelsen på følgende måder:

- På løbende holdmøder kan undervisningens form og indhold debatteres med eleverne, og eleverne kan her opfordres til at komme med egne ønsker vedrørende arbejdsformer og produktionen generelt.
- Desuden kan der i det praktiske arbejde på værkstedet implementeres en skiftende grad af frihed i selve opgaveløsningen.

Eksempel fra fagområdet fotografi: I det tidligere anførte eksempel med modéfotoprojektet indgår der en høj grad af frihed og selvbestemmelse i opgaveløsningen, idet en række centrale aspekter er udlagt til elevens egen beslutning: beslutninger om teknik, udstyr, locations, modelposering, billedredigering mv.

Omvendt vil der i forbindelse med produktioner, som entydigt er kundeopgaver være en langt mindre grad af frihed i opgaveløsningen: Her skal eleven kunne tilsidesætte sig selv og have fokus på kundens bestilling og alene anvende sin tekniske, håndværksmæssige og kreative kunnen med det fokus. Det er vigtigt at bevidstgøre eleven om, at kundeopgaver er mindst lige så værdifulde som de mere frie opgaver. Desuden giver de mulighed for elevinddragelse og medindflydelse, idet eleven kan bidrage med sine egne forslag til job- og kundetyper.

Eksempel fra fagområdet film/tv: At producere en musikvideo kan på et film/tv-værksted være en typisk opgave på det stadie, hvor eleven har lært de grundlæggende værktøjer at kende, men stadigvæk er ny i faget. I forbindelse med en sådan opgave får eleven medindflydelse, ved at eleven har fuld frihed til at træffe beslutninger om både ide, indhold og form. Læreren bidrager som faglig vejleder/konsulent, men holder sig i baggrunden, når det gælder vigtige beslutninger. Derved bidrager selve arbejdsprocessen til elevens medindflydelse.

Relationer mellem lærer og elever

Det er vigtigt for relationen mellem læreren og eleverne, at læreren formår at lytte til eleverne og møde dem i øjenhøjde. Det er vigtigt, at der er tid til dette, fx gennem en tilstrækkelig lærer/elev-normering. Det er også vigtigt, at læreren er fagligt kompetent, da det medvirker til elevernes respekt for læreren og bidrager til en sund relation mellem parterne. At have faget og fagligheden som det centrale omdrejningspunkt for samværet på værkstedet har stor betydning for lærer/elev-relationen. Desuden spiller det faglige indhold en vigtig rolle: Der skal indgå temaer og opgaver, som inddrager elevernes livsverden og giver mulighed for, at de oplever, at undervisningen og værkstedsarbejdet har personlig relevans. Lærer/elev-relationen har således også stor betydning for elevernes motivation.

Tværfaglig undervisning

Samarbejder om undervisnings- og arbejdsformer finder særligt sted i forbindelse med tværfaglige projekter. Når to eller flere faglige temaer arbejder sammen om et fælles projekt, eller når to forskellige fagområder inden for det samme faglige tema arbejder sammen, vil der ofte indgå arbejdsformer, som er anderledes end dem, man bruger inden for egne rammer. Det giver variation og nye erfaringer både for eleverne og for lærerne.

Eksempel fra et fotoværksted/musikværksted:

I dette eksempel medvirker to forskellige faglige temaer: musisk og kunstnerisk produktion og kommunikation og medier. I forbindelse med et bandfotoprojekt har eleverne fra de to faglige temaer fået til opgave at skabe bandfotos og cover-fotos til musikelevernes bands, som i et forudgående forløb har arbejdet med deres egne kompositioner og arrangementer. Eleverne skal samarbejde tværfagligt og forstå hinandens arbejdsprocesser. Dette gælder også for lærerne, som i forbindelse med projektplanlægningen udveksler viden om hinandens fagligheder og om forskelle i fagenes arbejdsprocesser. Dermed ser man som lærer sit eget fag i et nyt perspektiv, og det bliver muligt for de to faglige temaers lærere at planlægge et tværfagligt projekt, som fungerer for eleverne.

Helhedsorienteret undervisning og praksisfællesskab

Undervisnings- og arbejdsformerne inden for det faglige tema kommunikation og medier består typisk af en vekselvirkning mellem undervisningsbaseret læring og produktionsbaseret læring. Begge dele er afhængige af hinanden, ligesom de er grundlaget for, at værkstedsarbejdet kan lykkes.

Det er desuden centralt inden for kommunikation og medier, at undervisningen er organiseret i hold- og arbejdsfællesskaber, hvor der veksles mellem gruppearbejde og individuelt arbejde. I forbindelse med gruppearbejdet lærer eleverne af hinanden og bliver bevidste om deres egen kunnen, når de medvirker i en fælles opgaveløsning. I forbindelse med den individuelle arbejdsform oplever eleverne den koncentration og fordybelse, som er mulig, når man udfører en opgave alene.

Eksempelvis kan en gruppe elever på et fotoværksted have fået til opgave at portrættere et antal personer ved at fotografere dem i et studie. Gruppesammenhængen hjælper eleverne til at huske den nødvendige viden om teknik og udstyr, og de kan udveksle synspunkter om, hvordan de opnår den bedst mulige lysætning til opgaven. Omvendt giver den individuelle arbejdsform eleverne mulighed for at udfolde deres eget potentiale og opleve, hvad man faktisk kan, når man skal præstere selv.

Der arbejdes altid praksisnært og anvendelsesorienteret, og det er vigtigt, at der er en vekselvirkning mellem projektopgaver og egentlig produktion: Gennem projektopgaverne omsætter eleverne deres viden fra undervisningen til færdige resultater, og i den reelle produktion går de skridtet videre, hvor de løser opgaven inden for virkelighedens rammer og skal levere produktet til en kunde eller en slutbruger.

Evaluering af undervisnings- og arbejdsformer

For at evaluere undervisnings- og arbejdsformerne løbende tages nedenstående forhold i betragtning:

- Der afholdes løbende holdmøder med eleverne, hvor holdet som gruppe har mulighed for at give udtryk for deres oplevelse og udbytte af undervisningen og værkstedsarbejdet. De løbende holdmøder kan suppleres med en egentlig sæsonevaluering efter hvert halvår, hvor alle enkeltelementer i undervisningen og produktionen evalueres grundigt.
- Der afholdes løbende evaluerings- og vejledningssamtaler med den enkelte elev, jf. fagbilaget. Disse samtaler har fokus på elevens læring og udvikling, og et evt. behov for at justere undervisnings- og arbejdsformerne afdækkes også.
- Værkstedets lærere (hvis der er mere end én) kommunikerer løbende indbyrdes om den viden, som de får via elevsamtalerne, og i fællesskab sammenholder de denne viden med resultater fra holdmøderne. Det giver værkstedslærerne mulighed for altid at have et fælles overblik over fordele og ulemper ved de undervisnings- og arbejdsformer, som benyttes, og derved kan de i fællesskab tilrettelægge justeringer og ændringer. Når der er tale om et værksted med kun én lærer, etableres teamsamarbejdet med et andet værksteds lærer, så der er mulighed for en tilsvarende kollegial sparring.

5. Undervisningseksempler

Nedenfor vises to eksempler på undervisningsforløb i kommunikation og medier. De to eksempler illustrerer, hvordan produktionen kan danne ramme om elevens oplevelse af både læring, selvstændighed og ansvar.

Eksempel fra et it-værksted (1)

Da der er kommet en ny version af Adobe Creative Suite, som skolens medieværksted bruger, er der opstået det problem, at en del af medieværkstedets computere ikke opfylder mindstekravet om at kunne afvikle alle funktioner i Adobe Creative Suite-pakken.

Indledningsvis tager læreren en snak med eleverne og forklarer problemet. Sammen kigger de på nettet for at få en ide om, hvad hardware- og softwarekravene til den nyeste version af Adobe Creative Suite er. Dette gøres på tavlen, så alle er med.

For at få overblik over, hvor stort problemet er, bliver alle eleverne sendt ind på medieværkstedet for at lave en udskrift af hardware-indholdet på hver enkelt maskine. En elev sættes til at indtaste alle data fra rapporterne i et regneark, så der skabes et overblik.

Der udarbejdes derefter to tilbud – et om opgradering og et om reovering. Tre elever bliver sat til at indsamle priserne på ram, CPU og bundkort, som gør computerne i stand til at afvikle den fulde Adobe Creative Suite-pakke, samt prisen på opgraderingen.

Læreren taler med hele holdet ved tavlen om, at det næste, der skal foregå, er, at der skal bevilges penge til opgaven fra FGU-institutionen. De debatterer desuden det strategiske i, om man skal vælge den ene løsning frem for den anden. Med i overvejelserne er også, at den hardware, der bliver taget ud af de maskiner, der skal reoveres, kan bruges til at reovere andre computere på skolen. I dette tilfælde er det skolens almenundervisningscomputere, der trænger.

FGU-ledelsen tager den langsigtede beslutning om at reovere 11 computere.

Der indkøbes hardware til en pilot-computer. To elever monterer ny hardware og geninstallerer computeren med nyt styresystem og komplet softwarepakke.

Der bliver gennemført en performance-test, og den nye hardware sammenlignes med den gamle

hardware.

I samråd beslutter man at indkøbe hardware til alle ti resterende computere.

Arbejdsprocessen med at montere og geninstallere tilrettelægges, så den generer medieværkstedet mindst muligt. Man arbejder kun på to computere ad gangen, så projektet løber over seks-otte arbejdsdage. Arbejdet med hver computer udføres af to elever – en erfaren og en mindre erfaren. Makkerparret gennemfører hele processen – fra maskinen bliver adskilt, til den bliver sluttet i samarbejde med en lærer og stillet op.

Ovenstående projekt kunne også gennemføres for en fritidsklub eller en privat, som eksempelvis gerne ville kunne spille Fortnite eller et andet krævende spil på deres computere.

Eleverne på de tre FGU-niveauer kan deltage i opgaven med den indsigt og kunnen, som svarer til deres aktuelle niveau, og de styrker deres kompetencer i at planlægge og producere i værkstedet:

- På FGU-niveau 1 kan eleven medvirke i opgaven, men er hovedsageligt tilskuer og skal have hjælp til at forstå sammenhængene i arbejdsprocessen.
- På FGU-niveau 2 kan eleven gennemføre dele af opgaven. Eleven kan således udføre enkelte delprocesser og begynder at forstå sammenhængen mellem dem.
- På FGU-niveau 3 kan eleven planlægge og gennemføre jobbet og udføre hele arbejdsprocessen fra start til slut.

Der arbejdes desuden i denne opgave med faglige mål som:

- Elevens viden om kvalitetskrav og standarder i forbindelse med den konkrete produktion
- Elevens færdigheder i at anvende udstyr og materialer i relation til fagområdet
- Elevens færdigheder i praktisk at udøve discipliner og arbejdsprocesser inden for fagområdet
- Elevens færdigheder i at anvende digitale maskiner og software
- Elevens færdigheder i at anvende relevant fagsprog i den faglige kommunikation
- Elevens kompetencer til at gennemføre arbejdsopgaver alene eller i samarbejde med andre.

Eksempel fra et it-værksted (2)

En ældre dame henvender sig til it-værkstedet, hvor hun tidligere har fået hjælp til sin computer. Hun fortæller, at hun gerne vil i gang med at udføre slægtsforskning, men synes, at hendes stationære computer er lidt langsom, og at skærmen er lidt lille.

To elever – en elev på FGU-niveau 1 og en elev på FGU-niveau 3 – modtager kunden og bærer alt udstyret ind fra bilen og sætter det hele til. De aftaler med kunden, at hun skal kigge forbi næste formiddag. Der laves en udskrift af hardwareindholdet, og i samarbejde med en lærer vurderer de, hvad man kan gøre. Holdet lægger sig fast på, at hardwaren grundlæggende set er tidssvarende, men at der skal monteres en SSD-harddisk og et nyt styresystem, så brugeroplevelsen bliver bedre. De anbefaler også, at man indkøber en ny, større og skarpere skærm. De to elever udarbejder et tilbud til kunden.

Kunden kommer dagen efter, og eleven fremlægger tilbuddet for kunden. Damen bliver meget glad for, at hun ikke skal købe en helt ny computer, og hun accepterer tilbuddet. Desværre er der lang leveringstid på skærmen, så de aftaler, at kunden kommer tilbage ugen efter med sin computer.

Ugen efter modtager de to elever kunden og bærer alt udstyret ind fra bilen og tilslutter det hele. Desuden aftaler de med kunden, at hun skal ringe til værkstedet næste formiddag.

Makkerparret gennemfører hele opgraderingsprocessen – fra maskinen bliver adskilt, til den bliver sluttet i samarbejde med en lærer. Makkerparret udfærdiger en faktura ifølge tilbuddet, og kunden kan afhente sin computer og betale.

I denne opgave arbejdes der med faglige mål som:

- Elevens viden om kvalitetskrav og standarder i forbindelse med den konkrete produktion
- Elevens færdigheder i at anvende udstyr og materialer i relation til fagområdet
- Elevens færdigheder i praktisk at udøve discipliner og arbejdsprocesser inden for fagområdet
- Elevens færdigheder i at anvende digitale maskiner og software
- Elevens færdigheder i at anvende relevant fagsprog i den faglige kommunikation
- Elevens færdigheder i at kontakte og kommunikere med samarbejdspartnere og kunder
- Elevens kompetencer til at planlægge og producere i værkstedet
- Elevens kompetencer til at gennemføre arbejdsopgaver alene eller i samarbejde med andre.